

“Alustava ühistujuhi täienduskoolitus”

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

19. september 2017
Eesti Maaülikool
Mart Undrest

Peamised teemad

- Ülevaade ettekandjast
- Ülevaade sektorist
- Ülevaade Eesti Kalapüügiühistust
- Millest alustasime meie?
- Mida loodeti saavutada?
- Olulised õppetunnid

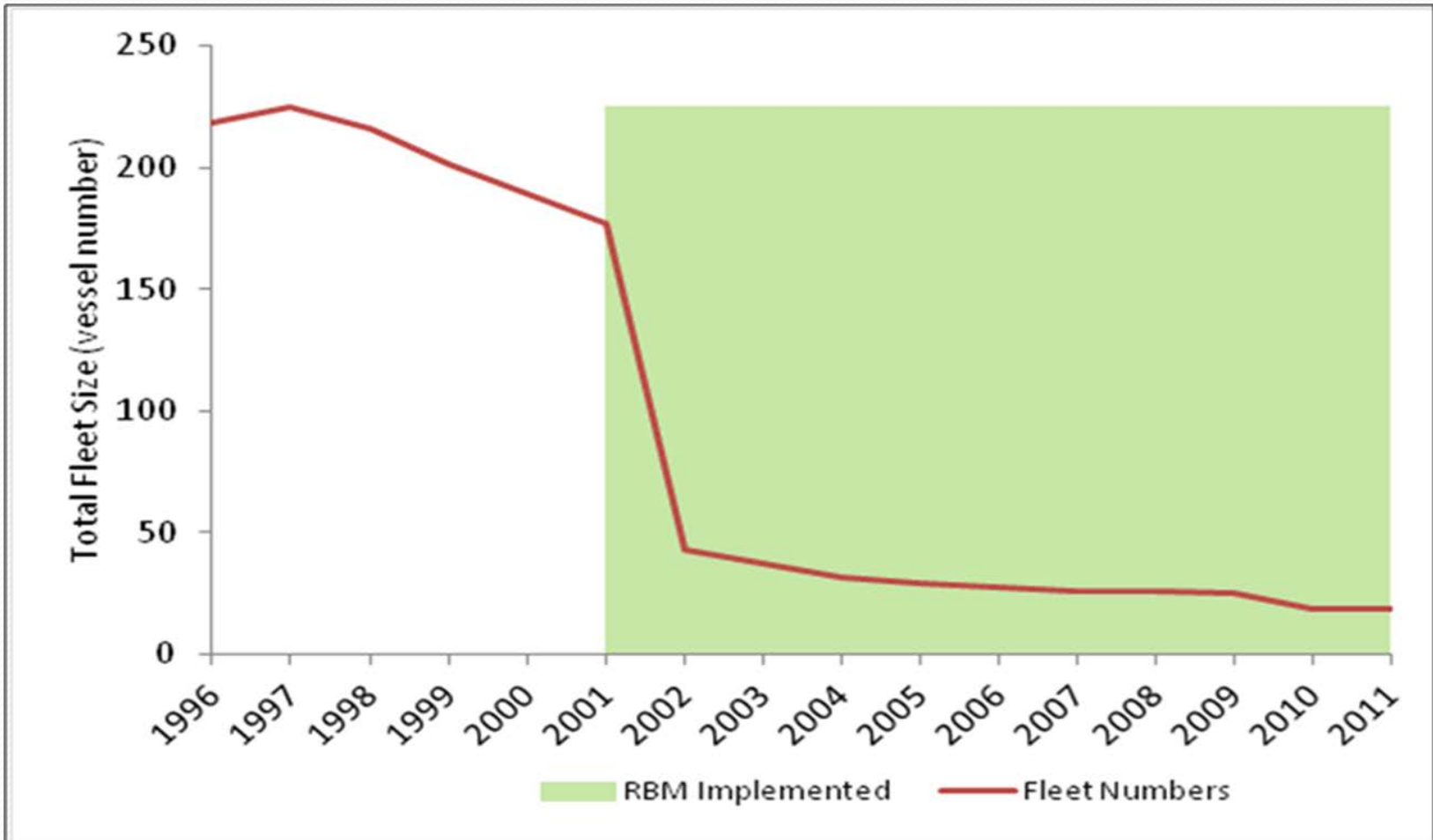
Mart Undrest

- 2003 -2009 töötasin Põllumajanduse ja Keskkonnaministeeriumis
- 2005 – 2009 Brüsselis Eesti Alalises Esinduses EL juures
- Alates 1. november 2009 Eesti Kalapüügiühistu tegevdirektor
- Alates mai 2010 Eesti Kalurite Liidu juhatuse esimees
- Alates 2012 Läänemere Nõuandev Kalanduskomisjoni liige
- Alates 2012 Sadamate Haldamise MTÜ juhatuse liige
- Kolm viimast aastat olen vedanud ka Paldiski kalajahu ja kala õli ehitamise projekti

Mida püütakse?

- Eesti kalalaevade püügivõimalused 2017 aastal on järgmised:
- 31 000 tonni kilu
- 28 000 tonni räime
- 300 tonni turska
- Lisaks rannapüügis ligi 8000 tonni räime
- ca 10% kogu Läänemere püügist

Kalalaevade arv Eestis

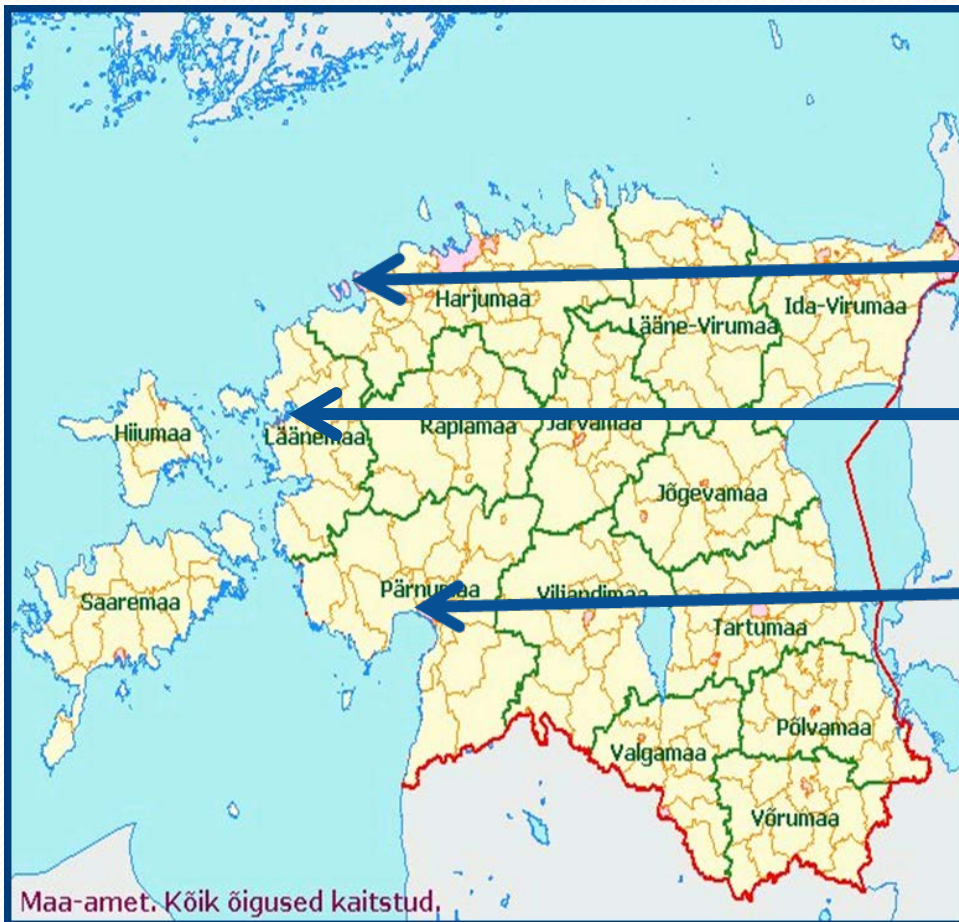
Kalalaevade arv Eestis

- 1999 – umbes 150 laeva
- 2004 – 70 laeva
- 2005 – 61 laeva
- 2006 – 55 kalalaeva
- 2007 – 41 kalalaeva
- 2008 – 35 kalalaeva
- 2017 – 25 kalalaeva (aktiivset ja üle 20 meetrit)

Kilu ajaloolise püügivõimaluse jaotus 2017. aastaks

	Ettevõtja	Äriregistri kood	Osak	Kvoot kokku
1	AKTSIASELTS DGM SHIPPING	10061617	0,0755	2336,72
2	Aktsiaselts Krapesk	10220808	0,0578	1789,20
3	Aktsiaselts Saare Rand	10250425	0,0298	923,20
4	AS Hiiu Kalur	10031183	0,2640	8169,20
5	Baltic Workboats AS	10657801	0,0006	18,64
6	Bentros OÜ	11423324	0,0111	343,51
7	Kalalaev Kotkas Osaühing	12294047	0,0388	1201,23
8	KALANDUSÜHISTU RÄIM	10262113	0,0031	95,90
9	Merehaldus OÜ	11423318	0,0112	346,66
10	OSAÜHING ERU KALANDUS	10231516	0,0011	34,33
11	osaühing Fortem Holding	10541642	0,0326	1009,00
12	osaühing Kaabeltau	10121058	0,1111	3438,28
13	Osaühing Larsen FP	10221587	0,0011	34,00
14	Osaühing Monistico	10574096	0,0352	1090,41
15	osaühing Mootorlaev Kastna	10295255	0,0004	11,95
16	Osaühing Morobell	10217077	0,2430	7519,86
17	Osaühing NOVIRINA KALAPARADIIS	10734625	0,0004	12,36
18	osaühing TRAALPAAT	10390373	0,0013	40,02
19	OÜ Caroline	10233975	0,0325	1005,30
20	OÜ Traaler	12938602	0,0003	9,29
21	Prangli Kalandusühistu	10024390	0,0172	531,96
22	SAARE KALAPÜÜGI OÜ	10582492	0,0278	859,35
23	Tapurla Kaluriühistu	10475164	0,0040	123,63
	Kokku		1	30944

Tootjaorganisatsioonid ehk kalapüügi ühistud

Tootjaorganisatsioonide uued tööstused

Paldiskis

Haapsalus

Audru vallas

- **3 tootjaorganisatsiooni**
- **Püüavad välja ca. 95% Eesti kogu kvoodist**
- **Kõik loodud 2005 aasta lõpus**
- **Esimestel aastatel oli ühistegevust vähe ka tootjaorganisatsioonide sees**
- **Traditsiooniliselt püüdnud kala inimotstarbeks**
- **Peamised sihtturud on ajalooliselt olnud Ukraina, Venemaa, Valgevene**

Eesti Kalapüügiühistu

- Eesti Kalapüügiühistu on 2005. aastal loodud tootjaorganisatsioon, mille liikmeteks on 4 Eestis tegutsevat traalifirmat - AS Hiiu Kalur, OÜ Kaabeltau, OÜ Monistico ja OÜ Traaler ning Pärnu rannakalureid ühendav Pärnu Rannakalurid TÜ.

EESTI
KALAPÜÜGI-
ÜHISTU

EstoFish®

- 2011 a kevadel valmis ühistul uus külmuhoone Pärnumaal, Audru vallas, Lemmetsa külas. Külmuhoonel on 3200 tonni külmutatud kala ladustamise maht ja 200 tonni kala külmutamise võimsus ööpäevas.

TMA
64

Felicja

Indi

EK-1504

INGEL

ESGV

INGEL

36
24
32
30
28

HANNA

EK-9723

Sektori struktuur 2006 aastal

- **Suuremad püügiettevõtted omasid ka külmhooneid või ostsid teenust sisse;**
 - Tundsid töötlemise (külmutamine/vürts) tehnoloogiat ja hinda;
 - Tundsid lõppturgu;
 - Omasid reaalselt kauplemiskogemust (Venemaa, Ukraina);
- **Sektori tuumikettevõtted olid suhteliselt homogeense struktuuriga –sarnases arengufaasis, sarnased ärimudelid, sarnased mured!!!**

Toode - külmutatud või värtsi kilu ja räim (2006)

- **Toode oli oma omadustelt „commodity“ – tooraine tööstustele või edasimüüjatele;**
 - Toode oli kaua säiliv – võime ostjat oodata/valida!!!
 - Toode ei omanud brändi, ehk ...
 - toode oli hinnatundlik, ehk ...
 - toodet sai igale poole müüa (teoorias), ehk ...
 - oluline oli hinna ja kvaliteedi suhe!
- **Lisandväärtuse andmine Eestis oli kulukas;**
 - Lisandväärtuse andmine (nt konservid) on tööjõu- ning energiamahukas;
 - Lõppturud olid nõ vaesemad riigid, kus ka tööjõud odavam;
 - Külmutatud või värtsikala on taskukohane toit lõppturgudel (müük tarbijatele turgudel).

Ootused ja eesmärgid (2006)

- **Sektori ootus oli saada investeeringutoetusi külmuhoonete renoveerimiseks;**
 - „Toetusralli“ järel oleks jätkuvalt omavahel konkureeritud (hinda alla surutud) idaturgudel;
 - Investeeringud olemasolevatesse külmuhoonetesse ei oleks kuidagi parandanud nende tootjate (kalapüüdjad, sh rannakalurid) sissetulekut, kes külmuhooneid ei omanud;
- **Kalanduse strateegia 2007-2013 eesmärgiks oli tõsta kalapüügist sõltuvate isikute sissetulekuid!**
 - Kalapüüdjal pidi tekkima võime kalaga turul kaubelda (võime kala esmatöödelda ja säilitada);
 - Kalatööstuste äriplaani pidi baseeruma kõrgemal müügihinnal, mitte odaval toorainel.

Toetuste disain (2006)

- Külmhoonete renoveerimiseks toetusi ei antud – kalanduspoliitiline otsus!
- Võimalus oli moodustada tootjaorganisatsioonid (TO'd) – minimaalse suurusega 25% sektori püügimahust;
- Toetati TO'de tegevuskulusid – kontor jne.
- Tootjaorganisatsioonid said võimaluse taotleda investeeringutoetust uute suurte külmhoonete ehitamiseks – toetuse määr 75%;
- Nõuded uue külmhoonete suuruse ja võimsuse kohta olid suuremad kui ükski sektoris kasutatav – 200t külmutamisvõimsust ööpäevas, ladustamismaht 3000t.

Reaalne elu (2007-2013)

- TO-de areng realselt algas siis, kui tajuti, et üksikettevõtetele investeringutoetusi külmuhoonetesse ei tule – kalanduspoliitiline otsus!
- Alternatiivide puudumise tõttu hakkasid ettevõtted tootjaorganisatsioonide arengusse panustama (sellele ärilist sisu leidma);
- Läänemere mõttes saavutati kiiresti mahuefekt toorainega kauplemisel – konkurentsivõime tõus
- TO liikmed laienesid ise Soome ja Leetu – osteti püügikvooti/laevu/tehaseid saavutamaks kontrolli Läänemerest saadava tooraine üle;
- Hilisemad TO-de ühisinvesteeringud (TO-de moodustatud TO) sadamatesse ja „komponenditehasesse“.

(Tagantjärgi)tarkused (2013)

- Oluline on suuta toota ja töödelda efektiivselt toorainet – püüda kala;
- Oluline on omada võimet toodangut ladustada ning müüa alles sobival ajal;
- Oluline on võime suuta kontrollida/koordineerida toodangu sattumist turule;
- Oluline on, et kaubeldava toote maht oleks suur, sest ostjad (tööstused) on suured;
- TO-de sisemine tegevus peab olema liikmete jaoks läbipaistev;
- Oluline on, et TO-de liikmed oleks võimelised TO igapäevast tegevust ka mõistma ning kontrollima!!!

Minu soovitused ja tähelepanekud

- Peab tekkima omavaheline usaldus
- Valmistage ette kõik võimalikud stsenaariumid
 - Kui tekib kasum, siis kuidas seda jagatakse
 - Kui tekib kahjum, siis kuidas seda kaetakse
 - Kui on vaja lisavahendeid investeringuteks, siis kuidas liikmed panustavad
 - Kui keegi soovib ühistusse astuda, siis kuidas see reguleeritud on
 - Kui keegi soovib ühistust välja astuda, siis kuidas see reguleeritud on
- Pange kõik need punktid liikmete lepinguga või üldkoosoleku otsusena kirja

- **Muutke oma igapäevane tegevus liikmetele võimalikult läbipaistvaks**
 - **Liikmetel võimalus igal ajahetkel saada ülevaade mis hinnaga toorainet ostetakse ja valmistoodangut müüakse**
 - **Millised on laoseisud**
 - **Kus piirkonnast mis kala püüti, kes kui palju lossis**
 - **Kellele mis toodangut, mis koguses ja mis hinnaga müüdi**

- **Raamatupidamise ülevaated**
 - Kui suured on võlgnevused liikmete ees
 - Kui palju on kliendid võlgu, kui pikad maksetähtajad
 - Laoseisu turuväärtus
- **Turuülevaated**
- **Uudised naaberriikidest**
- **Koosolekud vähemalt kord kvartalis**

Täna tähelepanu eest!

